

Paryžius

VISADA GERA MINTIS

NICOLAS
BARREAU

Sofoklis

Paryžius

VISADA GERA MINTIS

NICOLAS
BARREAU

R o m a n a s

Iš vokiečių kalbos vertė
Lina Žukauskaitė

Sofoklis

Vilnius, 2015

*Visos kelionės turi slaptą tikslą, apie
kurį nenuotukia keliautojas.*

MARTINAS BUBERIS

Rozali mėgo mėlyną spalvą. Taip buvo, kiek siekė jos atmintis – dvidešimt aštuonerius metus.

Kaip ir kiekvieną rytą, vienuoliktą valandą atidariusi savo atvirukų krautuvėlę, ji pakėlė akis, pilkame Paryžiaus danguje tikėdamasi išvysti mėlyną lopinėlį. Aptikusį jį, nusišypsojo.

Vienas pirmųjų ir gražiausių Rozali Loran vaikystės prisiminimų buvo neaprepiama dangaus žydrynė virš turkio spalvos jūros, kuri mirguliavo saulės šviesoje ir, regis, driekėsi iki pasaulio krašto. Mergaitei buvo ketveri, kai jos tėvai paliko įkaitusį Paryžių ir drauge su dukrele išvyko į Žydrają Krantą. Tais pačiais metais, grįžus po ilgos, šviesos sklidinios vasaros Lezisambruose, teta Poletė padovanojo jai akvarelinius dažus. Rozali gerai prisiminė ir šią akimirką.

– Akvareliniai dažai? Ar kiek nepersistengei, Polete? – paklausė Rozali mama Katerina. Jos aukštame laibame

balse girdėjosi neslepiamas nepasitikėjimas. – Tokia brangi dovana tokiam mažam vaikui? Kuriam laikui atidėsime ją į šalį, tiesa, Rozali?

Tačiau Rozali nė nemanė atiduoti vertingosios dovanos. Ji supyko ir taip tvirtai sugniaužė dėžutę, tarytum nuo to priklausytų jos gyvenimas. Galiausiai mama kiek nervingai atsiduso ir nusileido neklusnios rudakasės valiai.

Tą popietę Rozali valandų valandas tapė, ir vakare jos piešimo sąsiuvinis buvo pilnas, o trys mėlynos spalvos indeliai, esantys dažų dėžutėje, beveik tušti.

Nežinia, ar tai lėmė jūra, kaip laimės metafora, įsispaudusi mergaitės tinklainėje, ar anksti pasireiškęs noras elgtis priešingai nei kiti, bet jokia kita spalva taip nežavėjo Rozali. Ji nustebo atradusi visą mėlynų atspalvių paletę, o jos vaikiškam smalsumui nebuvo ribų.

– Kaip vadinasi ši, tėti? – klausdavo ji, timptelėdama tėvą, labai mielą ir atlaidų žmogų, už (savaimė supranta, mėlyno) švarko rankovės ir pirštu besdama į kiekvieną pastebėtą mėlį. Mąsliai suraukusi kaktą, valandų valandas stovėdavo priešais veidrodį, tyrinėdama savo akis, kurios iš pradžių atrodė rudos, tačiau geriau įsiziūrėjus pasirodė esančios tamsiai mėlynos. Emilis, Rozali tėvas, buvo tos pačios nuomonės, todėl mergaitė su palengvėjimu linktelėjo.

Rozali dar nemokėjo skaityti ir rašyti, bet galėjo išvardyti daugybę mėlynų atspalvių. Nuo nublukusios rugiagėlės iki vaiskaus ciano, nuo šviesios dangaus žydrinės iki sodraus jūros mėlio. Dar buvo neprilygtamasis ultramarinas, melancholiškoji glicinija, vėsusis kobaltas,

paslaptingoji, beveik violetinė indigo, gilusis safyras, vidurnakčio mėlis ir karališkasis mėlis – Rozali nežinojo nuostabesnės ir įvairesnės spalvos. Nepaisant to, nebūtų nė pagalvojusi, kad vieną dieną jos gyvenime pasirodys mėlynas tigras. Maža to, kad ši istorija – ir paslaptis, kurią saugojo nuo vaikystės – viską apvers aukštyn kojom.

Atsitiktinumas? Likimas? Sakoma, kad vaikystė yra žemė, kuria vaikstome visą likusį gyvenimą.

Vėliau Rozali dažnai savęs klausdavo, kaip viskas būtų susiklostę, jei ji taip nemėgtų mėlynos spalvos. Prisiminusi, kaip lengvai galėjo praleisti laimingiausią savo gyvenimo akimirką, ji šiek tiek išsigąsdavo. Gyvenimas dažnai būna toks sudėtingas ir nenuspėjamas, tačiau galiausiai viskas stoja į savo vietas.

Kai, sulaukusi aštuoniolikos, – prieš kelis mėnesius nuo užsitęsusio plaučių uždegimo buvo miręs jos tėvas, – Rozali pareiškė norinti studijuoti tapybą ir tapti dailininke, jos mama vos neišmetė kišloreno, kurį kaip tik nešė į valgomąjį.

– Dėl Dievo meilės, vaike, pasirink ką nors protingo! – sušuko ji, mintyse keikdama savo seserį Poletę, kuri, kaip įtarė, ir buvo prikimšusi mergaitei galvą šitų nesąmonių. Suprantama, Rozali mama niekada nebūtų nusikeikusi garsiai. Katerina Loran, mergautine pavarde de Valua, savo pačios įsitikinimu, buvo dama iki pirštų galiukų. Deja, per pastarąjį šimtmetį kilmingos šeimos turtas smarkiai sumažėjo, o Katerinos santuoka su mielu ir protingu, bet nelabai ryžtingu fiziku Emiliu Loranu, priešingai, nei tikėtasi, pasirinkusiu ne finansinę sėkmę, o darbą mokslo institute, menkai gelbėjo padėtį. Galiausiai neliko pinigų

net geram personalui – tik filipinietei valytojai, kuri vos kalbėjo prancūziškai ir du kartus per savaitę ateidavo į seną paryžietišką butą nuvalyti dulkių nuo aukštų, lipdiniais puoštų lubų ir eglutės rašto parketo. Tačiau Katerina nė nemanė išsižadėti savo principų. Prarasti principus reikštų pasirašyti sau nuosprendį, buvo įsitikinusi ji.

– De Valua to nedaro, – buvo vienas mėgstamiausių Katerinos sakinių, kurį ji ištarė ir tą popietę, kai jos vienu turtė dukte pranešė pasuksianti keliu, nelaimėi, visiškai prasilenkiančiu su motinos lūkesčiais.

Katerina atsiduso, ant didelio apskrito, dviem asmenims padengto stalo pastatė baltą porcelianinį padėklą su kvepiančiu kišu ir dar kartą pagalvojo, kad nepažįsta kitos moters, kuriai taip netiktų Rozali vardas.

Laukdamasi naujagimės, ji įsivaizdavo šviesiaplaukę, švelnią, mandagią, tylią ir... mielą mergaitę. Rozali buvo visiška to priešingybė. Taip, ji buvo protinga, bet labai užsispyrusi. Turėjo savo nuomonę ir kartais galėjo valandų valandas tylėti, tokiu elgesiu stebindama motiną. Kai Rozali juokdavosi, skambėdavo visas butas. Net jei aplinkiniai tvirtino, kad mergaitė esanti tiesiog gyvybinga, Katerinai tai atrodė stačiokiška.

– Palik ją ramybėje, jos širdis dešinėje pusėje, – gailėdamas keistuolės dukters kartodavo Emilis. Kaip ir tada, vaikystėje, kai Rozali nusitempė naujutėlaitį čiužinį ir brangią patalynę į drėgną balkoną, kad galėtų miegoti po atviru dangumi. *Ir pamatyti, kaip sukasi pasaulis!* Arba kai susiradusi valgomųjų dažų iškepė tėčiui gimimo dienos proga tą baisų mėlyną pyragą, kuris nuo pirmo iki paskutinio kąsnio atrodė užnuodytas. Ir viskas tik dėl

mėlynojo apsėdimo! Katerina manė, kad dukterė peržengė ribas, bet Emilis buvo sužavėtas ir patikino niekada nevalgęs gardesnio pyrago.

– Visi privalote jo paragauti! – sušuko dalindamas svečiams mėlyną masę. Gerasis Emilis! Jis niekada nebūtų atsakęs savo dukrai.

O dabar ši nauja mintis!

Katerina suraukė kaktą ir atidžiai išsižiūrėjo į liekną aukštą mergaitę blyškiu veidu ir tamsiais antakiais, mažai žaidžiančią su savo ilga, ruda, atsainiai supinta kasa.

– Išmesk tai iš galvos, Rozali. Iš tapybos nepragyvensi. Nenoriu ir negaliu remti tokių užgaidų. Kaip žadi verstis? Ar manai, kad žmonės tik ir laukia tavo paveikslų?

Rozali toliau sukiojo kasą ir nieko nesakė.

Jei jos dukterė būtų toji miela Rozali, Katerina Loran, mergautine pavarde de Valua, tikrai nebūtų nuogaštavusi dėl jos ateities. Šiaip ar taip, Paryžiuje dar buvo gerai uždirbančių vyrų – tokiems nebūtų svarbu, jei jų žmona šiek tiek tapytų arba turėtų kitų kaprizų. Tačiau Kateriną kamavo bloga nuojauta, kad jos dukters tai visiškai nedomina. Vienas Dievas žinojo, su kuo ji susidės!

– Norėčiau, kad imtumeisi ko nors protingo, – tvirtai pakartojo Katerina. – Tėtis man pritartų, – ji įdėjo dukrai į lėkštę gabalėlį garuojančio kišo. – Rozali? Ar girdi mane?

Rozali pakėlė savo tamsias, paslaptingas akis.

– Taip, *maman*. Insiuosi ko nors protingo.

Vėliau ji taip ir padarė. Protingiausia mintis grafi-
kos ir dizaino studijas baigusiai Rozali pasirodė
atidaryti atvirukų parduotuvę. Tai buvo mažytė
krautuvėlė Drakono gatvėje, gražioje siauroje gat-
velėje su viduramžius menančiais pastatais pačioje Sen
Žermeno širdyje, ranka pasiekiamą nuo Sen Žermen de
Prè ir Šv. Sulpicijaus bažnyčių. Čia buvo keletas butikų,
restoranų ir kavinių, viešbutis, kepykla ir Rozali mėgsta-
miausia batų parduotuvė. Lentelė ant trisdešimtojo namo
skelbė, kad kadaise čia gyveno net Viktoras Hugo. Sku-
bant Drakono gatvę buvo galima pralėkti keliais žings-
niais, o tada pasukti į judrų Sen Žermeno bulvarą arba
į priešinga kryptimi besidriekiančią ramėlesnę Grenelio
gatvę, vedančią pro elegantiškus valdžios kvartalo namus
bei miesto rūmus, ir galiausiai pasibaigiančią Marso lau-
ke priešais Eifelio bokštą. Žinoma, gatvelę buvo galima
pereiti ir neturint konkretaus tikslo, kaskart stabtelint
priešais vitrinas apžiūrėti ko nors, ką vertėtų paimti į
rankas arba pasimatuoti. Tokiu atveju tai užimdavo šiek
tiek laiko. Rozali taip pastebėjo užrašą *Išnuomojama* – iš
mažytės krautuvėlės neseniai buvo išsikrausčiusi garbaus
amžiaus sendaiktininkė.

Eidamas lėčiau visada pamatai daugiau.

Rozali iš karto įsimylėjo krautuvėlę. Vienintelę vitriną
ir duris dešinėje, virš kurių vis dar kabėjo senamadiškas
sidabrinis varpelis, puošė mediniai mėlyni rėmai. Ant
senų, juodomis ir baltomis plytelėmis išklotų grindų ne-
dideliais apskritimais lūžo šviesa. Tą gegužės dieną Pary-
žiaus danguje nesimatė nė vieno debesėlio, ir Rozali nu-
sprendė, kad krautuvėlė laukia būtent jos.

Nuomos kaina nebuvo žema, tačiau už tokią vietą – tikrai padori, patikino ją ponas Pikaras, apkūnus garbaus amžiaus vyras retais plaukais ir gudriomis rudomis akutėmis. Be to, virš krautuvėlės buvo kambarys, į kurį vedė mediniai įviji laiptai. Šalia jo – nedidelis vonios kambarys ir mažytė virtuvėlė.

– Čia pat turėsite visą butą, – nusikvatojo ponas Pikaras. Jo nedidelis pilvas linksmai suliuolo. – Ką žadate atidaryti, panele? Tikiuosi, nieko, kas keltų triukšmą arba skleistų kvapus – šiaip ar taip, gyvenu šiame name.

– Atidarysiu raštinės reikmenų krautuvę, – atsakė Rozali. – Prekiausiu dovanų ir laiškų popieriumi, rašymo priemonėmis ir dailiais atvirukais.

– Hmm... Ką gi, tuomet linkiu sėkmės! – ponas Pikaras atrodė šiek tiek sutrikęs. – Juk turistai iki šiol perka atvirukus su Eifelio bokštu, tiesa?

– *Atvirukų krautuvę?!* – nepatikliai sušuko į ragelį mama. – *Mon Dieu!* Vaikeli, ir kas gi šiandien rašo sveikinimus?

– Aš, – atsakė Rozali ir tiesiog padėjo ragelį.

Po keturių savaičių ji jau stovėjo priešais krautuvėlę pasilypėjusi ant kopėčių ir tvirtino ištapytą medinę iškabą.

„LUNA LUNA“ buvo užrašyta ant jos stambiomis, pasviromis raidėmis. Apačioje, kiek mažesnėmis – „Rozali atvirukų krautuvė“.

2

Rozali manymu, kur kas daugiau žmonių galėjo siųsti laiškus ir atvirukus. Staiga aptikęs pašto dėžutėje ranka rašytą laišką trumpam nustebdavai, nudžiugęs apsukdavai jį, atsargiai arba nekantriai atplėšdavai voką. Galėdavai palaikyti dalelę žmogaus, kuris apie tave galvojo, įsižiūrėti į jo raštą, pajauti nuotaiką, gal net užuosti tabako arba kvepalų dvelksmą. Tai buvo taip gyva! Ir net jei gindamiesi laiko stygiumi šiandien visi rečiau rašė tikrus laiškus, Rozali nepažinojo nė vieno, kuris jais nesidžiaugtų. Jos įsitikinimu, socialiniai tinklai ir skaitmeninės galimybės teikė mažai žavesio dabarčiai. Viskas buvo efektyvu, praktiška ir greitai, tačiau taip prėska!

Anksčiau pašto dėžutę atidarydavai apimtas jaudulio, stovėdama koridoriuje pamanė Rozali. Šiandien joje dažniausiai laukdavo sąskaitos, pranešimai apie mokesčius ir reklaminiai prospektai.

Arba pranešimas apie pakeltą nuomos kainą.

Rozali suirzusi permetė akimis pono Pikaro laišką. Trečią per penkerius metus. To ir reikėjo tikėtis. Kai pastaruoju metu jiedu susitikdavo koridoriuje, ponas Pikaras būdavo nepaprastai malonus, o atsisveikindamas giliai atsidusdavo ir pridurdavo, kad gyventi Paryžiuje tapę vis brangiau.

– Ar žinote, kiek šiandien kainuoja prancūziškas batonas, panele Loran? Arba kruasanas? Ar žinote, kiek už jį prašo „Larouche“? Tai neįtikėtina! Pasakykite man, ko reikia norint iškepti kruasaną – vandens ir miltų, daugiau nieko, tiesa? – ponas Pikaras kaltinamai patraukdavo pečiais, piktai dėbtelėdavo į Rozali ir nelaukdamas atsakymo nušlepsėdavo koridoriumi.

Rozali pavartydavo akis ir nueidavo į krautuvėlę. Savai me suprantama, ji žinojo, kiek kainuoja kruasanas. Didžiam Renė apmaudui, suvalgydavo po vieną kiekvieną rytą.

Renė Žuberas buvo aukštas tamsiaplaukis, atsidavęs sportui ir sveikai gyvenenai. Trejus metus Rozali draugas ir asmeninis treneris. Arba atvirkščiai, kartais atsidusdama pagalvodavo jį. Renė labai rimtai vertino savo profesiją. Jis individualiai konsultavo turtingas Paryžiaus damas, kurios su malonumu patikėdavo figūras, fizinę būklę ir sveikatą patraukliam diplomuotam sportininkui rudomis akimis ir atletišku kūnu. Renė dirbo be atvangos, bet sostinės grietinėlės jam, panašu, nepakako. Jis nepraleisdavo progos priminti Rozali apie sveiką, judrų gyvenimą (*Mens sane in corpore sane!*) ir maiste tykančius pavojus. Jo juodajame sąrašė – pačiame jo viršuje! – puikavosi Rozali mėgstami kruasanoi (*Kvietiniai miltai tikras nuodas žarnynui! Gal negirdėjai apie kvietinį pikoą? Ar bent įsi-vaizduoji, kiek riebalų slypi tokiuose dalykuose?*).

Rozali visai kitaip suprato laimę – privalomoms jėgos treniruotėms, avižų dribsniams ir sojų gėrimams jos gyvenime tiesiog nebuvo vietos. Misionieriškos Renė pastangos nedarė jai įspūdžio ir dažniausiai likdavo bevaisės. Rozali tiesiog nesuprato, kodėl turėtų valgyti grūdus.

– Tai pašaras gyvuliams, o aš nesu karvė, – pareiškėdavo ji, įsidėdama į burną gabalėlį kruasano, storai aptepto sviestu ir marmeladu.

Renė nutaisydavo skausmingą miną.

– Be to, niekas taip netinka prie kavos su pienu, kaip kruasanas arba prancūziškas batonas, – pridurdavo Rozali, nubraukdama nuo lovatiesės trupinius. – Turi tai pripažinti.

– Tada atsisakyk kavos su pienu – rytais, šiaip ar taip, sveikiau gerti kivių ir špinatų kokteilį, – atšaudavo Renė, o Rozali vos nepaspringdavo iš juoko. Tai buvo didžiausia nesąmonė, kokią kada nors buvo girdėjusi. *Rytas be kavos būtų...* Rozali bandydavo sugalvoti tinkamą palyginimą, tačiau pasiduodavo, pabaigdama mintį *...tiesiog neįsivaizduojamas*.

Iš pradžių, vos susipažinusi su Renė, ji pasidavė įkalbinėjimams ir vieną ankstyvą rytą sutiko drauge pabėgioti po Liuksemburgo sodą.

– Pamatysi, bus puiku, – pažadėjo Renė. – Šeštą valandą ryto Paryžius yra visiškai kitas miestas!

Gal jis ir buvo teišus, tačiau senasis, Rozali gerai pažįstamas Paryžius, kuriame ji iki vėlumos piešdavo, rašydavo, skaitydavo, diskutuodavo ir gerdavo raudonąjį vyną, o kitą rytą su dideliu puodeliu balintos kavos ramiai sutikdavo lovoje, jai patiko kur kas labiau. Kol Renė plačiais

gazelės šuoliais liuoksėjo šalia jos po senais kaštonais, bandydamas įtraukti ją į nerūpestingą pokalbį (*Bėgti reikia tokiu tempu, kad galėtum šnekėtis!*), ji užduso jau po pirmųjų kelių šimtų metrų ir galiausiai sustojo susiėmusi už šonų.

– Iš pradžių visada būna sunku, – drąsino Renė. – Tik nepasiduok!

Kaip visi įsimylėjęliai, pirmomis draugystės dienomis pasiryžę simbiotiskai susilieti su antrąja puse, Rozali dar kartą pasidavė Renė raginimams, – šįkart viena ir ne šeštą valandą ryto, – tačiau kai ją guvia ristele aplenkė grėsmingai į priekį palinkęs ir rankomis mosuojantis šimtametis, ji galutinai atsisakė minties tapti ilgų nuotolių bėgike.

– Manau, man pakaks pasivaikščiojimų su Viljamu Morisu, – juokdamasi tarė Rozali.

– Kas per vienas tas Viljamas Morisas? Ar jau turėčiau pavydėti? – susirūpinęs paklausė Renė. (Jis dar nebuvo lankęsis Rozali krautuvėlėje ar bent puse ausies girdėjęs apie dailininką Viljamą Morisą. Tą buvo galima atleisti – ji taip pat nežinojo visų kaulų ir raumenų pavadinimų.)

Rozali pabučiavo Renė ir paaiškino, kad Viljamas Morisas yra šuniukas, pavadintas legendinio Viktorijos laikų tapytojo ir architekto garbei už nuostabius audinių ir tapetų pavyzdžius.

Viljamas Morisas – šuo – buvo nepaprastai taikus Lasos apsas, amžiumi lenkiantis atvirukų krautuvėlę. Dienomis jis tyliai gulėdavo krepšyje šalia įėjimo, o naktimis miegodavo ant apklotu už virtuvės durų. Sapnuodamas kartais trūktelėdavo leteną ir stuktelėdavo medinį rėmą.

Pasak gyvūnų prieglaudos prižiūrėtojo, šie nedideli šunys buvo ypač ramūs, nes kadaise lydėdavo į keliones mąšlius budistų vienuolius.

Renė patiko sąsaja su Tiberu, o kai po keturių savaitių Rozali pirmą kartą pasikvietė jį į savo butą, Viljamas Morisas jauną plačiapetį didžiapėdį vyrą pasitiko draugiškai vizgindamas uodegą. Na, gerai, butas gal ir nebuvo tinkamas žodis pastogės kambariui, kuriame išsitemko lova, fotelis ir spinta, o prie lango stovėjo didelis piešimo stalas. Nepaisant to, būstas buvo tikrai jaukus, o geriausią dalyką Rozali aptiko tik atsikrausčiusi čia gyventi – pro langą užpakalinėje pastato pusėje galėjai patekti ant nedidelės stogo plokštumos, vasarą atstojančios puikią terasą. Seni akmeniniai vazonai su augalais ir pora sudūlėjusių tvorelių, ant kurių šiltuoju metų laiku vijosi skaisčiai mėlynos raganės, gerai slėpė šią vietelę nuo pašalinių akių.

Čia, po atviru dangumi, Rozali padengė stalą pirmą kartą laukdama Renė. Ji nebuvo gera virėja, – teptuku ir pieštuku darbavosi mitriau negu samčiu, – bet ant balta staltiese padengto klibančio medinio stalo stovėjo skirtingo dydžio žibintai, butelis raudonojo vyno, žąsų kepenėlių paštetas, kumpis, vynuogės, avokadų griežinėliai aliejuje, sūdytas sviestas, kamamberas, ožkų pieno sūris, nedidelis šokoladinis pyragas ir... prancūziškas batonas.

– Dievulėliau, – sutrikęs atsiduso Renė. – Tik nesveikas maistas! Nuodai! Vieną dieną tau liūdnai baigsis. Sutriks medžiagų apykaita, o tada tapsi stora kaip mano teta Hortenzija.

Rozali godžiai gurkštelėjo iš savo taurės, nusišluostė lūpas ir bedė pirštu į Renė.

Maža atvirukų krautuvėlė Paryžiuje...
Žavus amerikietis... Romantiška meilės istorija...

Rozali yra nedidelės atvirukų krautuvėlės Sen Žerme-
ne savininkė. Uždariusi krautuvėlę, ji iki vėlumos
piešia sveikinimus tiems, kurie dar tiki ranka rašytais
žodžiais. Kiekvieną gimtadienį mergina nusipiešdavo
atviruką ir sau. Tuomet eidavo prie Eifelio bokšto, kur,
įveikusi septynis šimtus keturis laiptelius, paleisdavo į
orą sau skirtus linkėjimus. Ji užmerkdamo akis ir
įsivaizduodavo, kaip pildosi jos noras. Deja, iki šiol nė
vienas neišsipildė...

Staiga viskas pasikeičia, kai netikėtai į krautuvėlę
užsukęs pagyvenęs vyriškis nuverčia atvirukų stovą.
Per visą maišatį mergina ne iš karto atpažįsta garsų
vaikiškų knygų autorių Maksą Maršė. Jam pasiūlius
ilustruoti naują pasaką „Mėlynasis tigras“ Rozali
mielai sutinka. Puikūs įvertinimai glosto merginos
širdį, tad knygą išsistatyti vitrinoje kaip savo darbo
įvertinimą atrodo puiki mintis.

Tačiau vieną dieną „Mėlynasis tigras“ patraukia pro
šalį einančio žavaus nepažįstamojo dėmesį. Užsukęs
apžiūrėti knygos vyras negali patikėti, jog kažkas
pavogė jo istoriją. Jis toks susijaudinęs ir įsiaudrinęs,
kad atvirukų stovas apvirsta dar kartą, ir Rozali belie-
ka laukti, ką šį kartą iškrės likimas.

www.sofoklis.lt

9 786094 441523